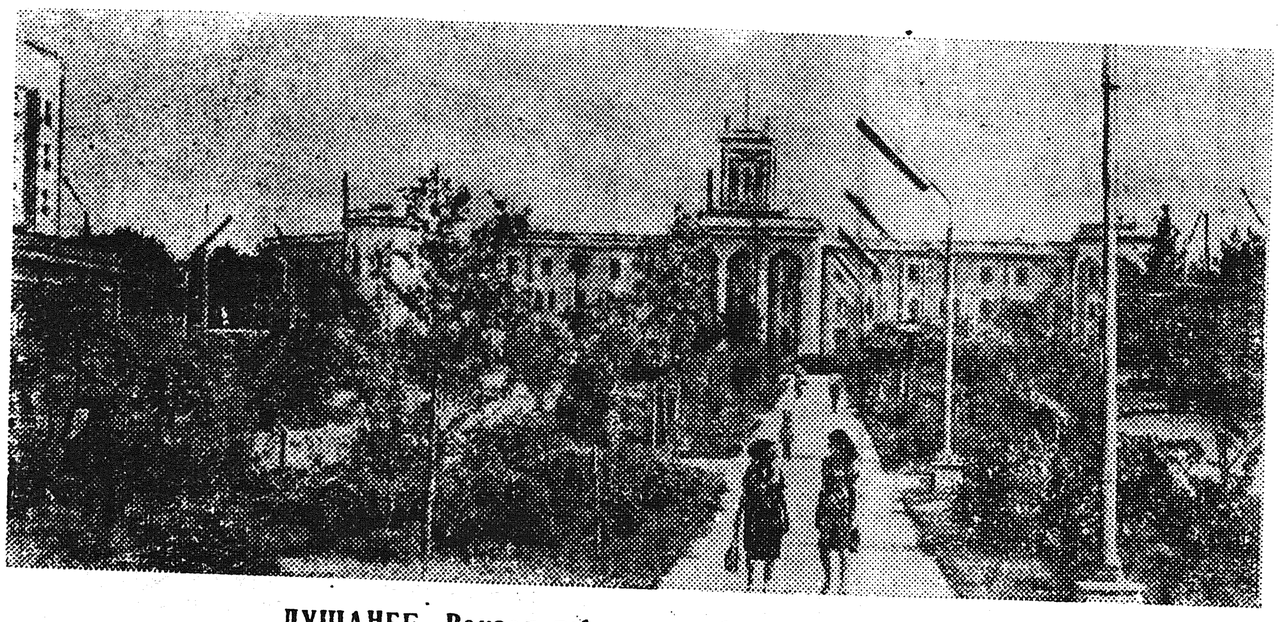

ДУШАНБЕ. Вокзал таһынааҕы болуоссат сквера.

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП өлөөннөөҕү райкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын орой уоннаабы Советын органа

Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 11 сыла
№ 100 (1073)
Ахсыннҥы
16
күнэ
СУБУОТА
1967 сыл
Сыаната 1 харчы

Үлэһиттэр истиилэригэр

Саха АССР Министрдэрин Советын уураах ааҕынан бу дьыл ахсыннҥы ый 11 күнүттэн биэс күннээх, икки өрөбүллээх үлэ нэдиэлэтигэр райсовет исполкома уонна отделлара киирдилэр.

Ити уураах ааҕынан үлэ маннык бэрээдэгэ бары сирдэргэ олохтонно: үлэ сарсыарда тоҕус чаастан саҕаланар, күнүс биир чаастан 2 чааска диэри тохтобул. Үлэ бээтинсэттэн ураты күннэргэ киэһэ 6 чаас 15 мүнүүтэҕэ бүтэр. Оттон бээтинсэҕэ киэһэ 6 чааска диэри үлэлэнэр.

Урут биэс күннээх, икки өрөбүллээх үлэ нэдиэлэтигэр киирбит тэрилтэлэр аны бу саҥа олохтоммут үлэ бэрээдэгин тутуһуохтаахтар.

ИСТИҤ МАХТАЛ!

ССКП Киин Комитета, ССРС Верховнай Советын Президиума уонна ССРС Министрдэрин Совета советскай норуот ССКП Киин Комитетын, ССРС Верховнай Советын Президиумун уонна ССРС Министрдэрин Советын аадырыстарыгар Улуу Октябрьскай социалистическай революция 50 сыла туоларынан сибээстээн ыыппыт ааҕардаларын уонна үлэнэн арааппардарын иһин итиитик махтаннылар уонна Советскай дьоннорго бүттүүннэригэр коммунизмы тутууга, Ийэ дойду салгыы чэлгийэ сайдарыгар өссө айымньылаахтык үлэлиилэригэр баҕардылар.

ЕВРОПАҔА уонна ААН ДОЙДУГА БҮТҮННҮҮТҮГЭР ЭЙЭ ТУРУГУРАРЫН ТУҺУГАР

Советскай правительство АХШ, Великобритания уонна Франция правительстволарыгар сайабылыанньалары ыыттта. Ол сайабылыанньаларга, ордук чорботон саҥа правительство тэриллибитин кэнниттэн, ГФР-гар неонацистскай уонна милитаристскай күүстэр активностара тосту үүнэн иһиитигэр болҕомто туһаайыллар.

Потсдамнаабы Сөбүлэһиигэ кыттыылаах державалар барыларын иэстэринэн—ГФР территориятыгар бу Сөбүлэһии ис хоһооно уонна сүнньэ бүтүннүү кытаанахтык тутуһуллуохтаахтара буолар диэн Советскай правительство эрэнэр, диэн этиллэр сайабылыанньаларга. Потсдамнаабы Сөбүлэһии милитаризмы уонна нацизмы суох гыныыга сүрүн ирдэбиллэрэ тутуһуллалларыгар ГФР территориятыгар көдьүүстээх хонтуруол олохтоноро наадалаах; антигитлеровскай коалиция державалара бу дьыалаҕа бары норуоттар иннилэригэр эбээһинэстээхтэр. Германиятаабы Эйэ дуогабарын түһэрсиэххэ диэри иккис аан дойдутаабы сэриигэ гитлеровскай Германия кыайтарыытын уонна биир да тыла суох капитуляциялааһын туһунан акт түмүктэригэр Арҕааҥы Германияҕа сүктэриллибит эбэһээтэлистибэлэртэн кинини туох даҕаны босхолуур кыаҕа суох.

ОЛУС ДИЭН ҮӨРДҮМ

Мин алта сыл кэриҥэ аатырар Айхал рудниккалу нэһилиэгинээҕи „Правда“ колхозка сылдьан, араас үлэлэргэ үлэлээн баран Анаабыр оройуонугар айаннаан иһэн урут үлэлии сылдьыбыт оройуоммар, кини дьонун-сэргэтин кытта көрсөөрү хас да хонукка тохтоон аастым. Оройуон киинин уонна Харыйалаах бөһүөлэктэрин көрдүм. Аҕыйах сыл иһигэр бөһүөлэктэргэ эл бэх саҥа үчүгэй дьиэлэр тутуллубуттар, киһи сөҕүөн курдук бөһүөлэктэр туһсубуттар, киэркэйбиттэр. Ордук Харыйалаах бөһүөлэгэр саҥа кулууп, саҥа олорор дьиэлэр тутуллубуттарын көрөн олус диэн үөрдүм.

Тыйыс айылҕалаах, иннэҕэс оттоох-мастаах хотугу дойдуга тутуу маһын булар, кэрдэр, таһар манан ахан үлэ буолбатах. Мин рабочай киһи ону үчүгэйдик биилэбин. Кэнники алта сылга ыытылыбыт тууларга тутааччылар эл бэх сыраларын биэрбиттэрэ чахчы.

Ити иннинэ өттүгэр оройуоҥҥа тутуу өссө түргэн тэтиминэн барыыһык диэн үөрдэр.

Урут уһун бириэмэҕэ олоро сылдьыбыт, үлэлээбит оройуонум бөһүөлэктэрэ үүнэ-сайда, улаата-киэркэйэ турдуннар!

С. КСЕНОФОНТОВ.

Политическай үлэ туһсаҕай формата

ССКП XXIII съезһэ коммунистическай тутууга салгыы ситиһиилэр үлэһиттэргэ идейдээ-политическай үлэ далааһыныттан уонна таһымыттан тутулуктаабын чорботон бэлиэтээбитэ уонна коммунистическай тутуу кэмигэр үлэһиттэр ортолоругар ыытыллар политическай үлэни кэҥэтии уонна кини хаачыстыбатын туһсарыы соругун туруорбута. Советскай норуот культуратын таһыма үрдээһинэ билиҥҥи бириэмэҕэ үлэһиттэр ортолоругар ыытыллар политическай үлэни саҥалыы тэрийэри, политическай үлэ көрүҥнэрин саҥардан, ордук табыгастаах, дьоҥҥо тиийимтиэ оҥорору модьуйар.

Ол иһин дойду уонна республика үгүс партийнай тэрилтэлэригэр биирдии ыалларынан сылдьан агитаторларынан агитацияны ыыттарар оннугар агитквартираларынан, тэрилтэлэринэн, сыахтарынан, бригээдэлэринэн коммунистартан, тэрилтэ салайааччыларыттан политинформаторлары анаталаан политическай үлэни ыытараллар.

Политическай үлэни ити курдук саҥалыы тэрийии практикаҕа быдан ордуктаабын көрдөрдө.

Биһиги оройуоммут партийнай тэрилтэлэр агитквартиралары тэриэн үлэлэтэр, политинформаторлары анаталыыр туһунан кэпсэтиһии буолта син балайда өр буолла. Өссө бу дьыл бэс ыйын 13 күнүгэр „Сардаҥа“ хаһыакка ССКП райкомун партийнай сырдатыыга кабинетын сэбиэдиссэйэ таб. Васильева П.И. „Политинформатор“ диэн ыстатыйата бэчээттэммитэ. Ол ыстатыйаҕа политинформаторларынан кимнээх буолуохтаахтара, хайдах кириэтэри аныыр, бигэргэтэр, о.д.а. тустарынан толору ыйыллыбыта. Ол үрдүнэн билиҥҥэ диэри биир да партийнай тэрилтэ саҥа көрдөбүлгэ сөп түбэһиннэрэн политическай үлэни уларытан дьиҥнээхтик тэрийэ илик. Райпоҕа, райсовекка, совхоз Дьэлиҥдэтээҕи отделениетын партийнай тэрилтэлэригэр политическай информаторлар ананан баран үлэлээбэттэр.

Бу алдьас бэрт сотору биириэмэнэн көннөрүллүөх тустаах.

Туох-ханнык иннинэ бу күннэргэ бары партийнай тэрилтэлэр теоретическай өттүнэн киэҥ билиилээх, бэлэмнээх, политическай өттүнэн буспутхаппыт, маассаҕа сатаан үлэлиир дьоҕурдаах коммунистартан, салайааччылартан политинформаторлары сүүмэрдээн ССКП райкомун бюротугар бигэргэтиҥэ киллэриэхтээхтэр. Кириэлэри чопчу учаастактарга, сыахтарга, бригээдэлэргэ, агитквартираларга уонна тэрилтэлэр коллективтарыгар, сыһыартаан нэдиэлэҕэ бириэтэн итэҕэ суох политическай информациялары оҥороллорун ситиһиллиэхтээх.

Политическай информатор—бу эппиэттээх партийнай сорудах. Бу сорудаҕы үчүгэйдик толорор туһугар политинформатор информациятыгар эрдэттэн, дьоһуннаахтык бэлэмнэнэрэ, дойду ис-тас олоҕун, буола турар событиелары, кылаабынайа республика, оройуон, тэрилтэ олоҕун үчүгэйдик биилэрэ эрэйиллэр.

Биһиги сэтээтэллэрбит

Аҕыйах хонуктаабыта Саха АССР сэттис ыҥырылаах Верховнай Советын II-с сессията Саха АССР Верховнай Суутун народнай сэтээтэллэрин быыбардаата. Биһиги оройуоммуттан Саха АССР Верховнай Суутун народнай сэтээтэллэринэн маннык табаарыстар быыбарданнылар:

Александров Александр Николаевич
Винокурова Евдокия Васильевна
Матвеева Евдокия Николаевна
Николаев Роман Тихонович
Семенова Степанида Христофоровна
Семенов Федор Петрович
Сергеева Федосия Ануфриевна
Софронов Алексей Васильевич
Стрекаловскай Афанасий Иннокентьевич
Шергин Николай Григорьевич

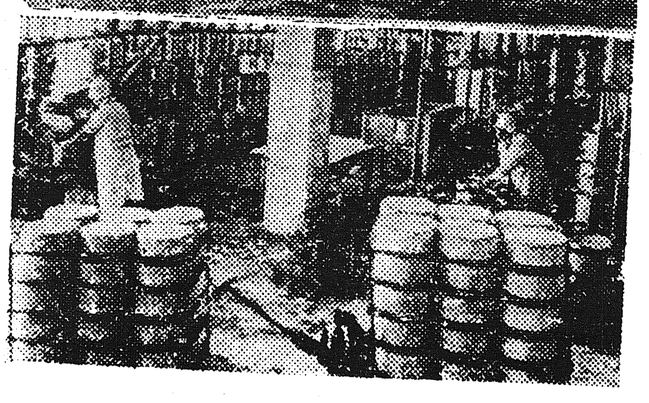

Көһө сылдьааччылар аһыйбыт үүтү отуу уотун үрдүнэн ыйаатахха, „сырникка“—минньигэс уонна өргө диэри буорту буолбатын билбиттэрэ. Алтай Российскай Федерация оҥорон таһаарар сырын аҥарыттан ордугун биэрэр. Билигин Алтай заводтара сыр 18 натуральнай, 20 ууллары-ллыбыт көрүҥнэрин оҥороллор. Алтай—сыры бэлэмнэһин уонна тас рынок бөдөҥ поставщига.

СНИМОКТАРГА: Үөһэ — колхозтартан уонна совхозтартан арыы-сыр комбинаттарга үүт автоцистерналарынан аҕалыллаллар. Аллара—Алейскайдаабы сыркомбинатын сыаҕар.

Нэһилиэнньэ Бүтүн Союзтаағы 1970 сыллаах переписһэ

Государственнай статистика органнарынан ыытыллар үлэлэртэн нэһилиэнньэ Бүтүн Союзтаағы перепистэрэ ордук улахан суолталаахтар. Киниләр әлбәх боппуруостары хабан ыытыллаллар. Ол иһин маннык перепистәр өр буола-буола правительство уураағынан бараллар.

Ыраахтаағылаах Россия кәмигәр нэһилиэнньэ маҥнайгы переписһэ 1897 сыллаахха ыытыллыбыта. Онтон Советскай кәмҥә бастакы перепись В.И. Ленин быһаччы ыйыытынан 1920 сыллаахха буолбута. Бу перепись ыытыллыытынан сибәстәән В.И. Ленин 1920 сыллаахха от ыйын 28 күнүгәр Симбирскәй губисполкомҥа маннык ис хоһоонноох телеграмманы ыыппыта:

„Перепись дьыалата бары советскай тәрилтәләр дьыалалара, ону аһан бүтүн Республика дьыалата буолар“.

Бүтүн Союзтаағы старосталы М.И. Калинин 1920 сыллаахха переписһинэн сибәәстәән маннык әппиттәәх: „Переписһи ситиһиилээхтик ыытыыттан хаһаайыстыбаннай олоҕу табатык тәрийии тутулуктанар. Холобур, ким даҕаны бастаан сирин кәәмәйин уонна кини хаачыстыбатын билбәккә әрә ыһыы үлэтин ыыппат. Переписка син биир итинник суолта бәрилләр.“

Мантан көстөрүн курдук переписһи ыытыыга сүрдәах улахан суолта бәрилләрэ, билигин даҕаны бәрилләр.

Нэһилиэнньэ маҥнайгы Бүтүн Союзтаағы переписһэ 1926 сыллаахха ахсынныыга, иккис Бүтүн Союзтаағы перепись тохсунньу 17 күнүгәр 1939 сыллаахха, үһүс Бүтүн Союзтаағы перепись тохсунньу 15 күнүгәр 1959 сыллаахха ыытыллыбыттара. Уочараттаах төрдүс Бүтүн Союзтаағы переписһи СССР Министрдәрин Советын 244 №-дәах бу дьыл кулун тутар 24 күннәах уураағынан 1970 сыл тохсунньуга ыытарга быһаарылыбыта.

Ити уураах тахсыаҕыттан ыла переписка бәлэмнэниинэн сибәәстәән әлбәх боппуруоһу хабан киәҥ дискуссия ыытылынна. Билигин ити дискуссия матырыйааллара түмүллэн үөрэтиллэллэр.

Нэһилиэнньэ Бүтүн Союзтаағы переписһэ ыытыларынан билигин государственнай статистика органнара әлбәх бәлэмнэнии үлэни тэнитэллэр. Биир оннук үлэнэн 1970 сыллаах перепись программатынан боруобалыыр перепись ыытыллыа таа буолар. Ити боруоба ыытыы перепись дойду 9 ороҥуонугар бу дьылга кулун тутар 23 күнүттэн 30 күнүгэр диэри, атыннык эттэххэ 8 хонукка ыытылынна. Боруоба перепись 23,3 тыһыынча квадратнай метр территориялаах, 835,8 тыһыынча киһи нэһилиэнньэлээх сири хапта. Бу үлэ түмүктэрэ билигин үөрэтиллэ-ырытылла сылдьаллар. Маннык „генеральнай репетиция“ ааспыт перепискэ дойду 7 ороҥуонун хабан барбыта.

Биһиги дойдубут курдук киэҥ территориялаах, әлбәх нэһилиэнньэлээх дойдуга нэһилиэнньэ переписһин ыытыы уустуктара үгүс. Онон сибәәстәәи бәлэмнэнии үлэҕэ ураты болҕомто уурулларе. Ол да иһин Российскай Федерация, Саха АССР Министрдәрин Советтарын туһаннаах уураахтара тахсыбыттара ыраатта. Ити уураахтарга сөп түбәһиннәрэн билигин биһиги бары ороҥуоннарбытыгар, нэһилиэктәрбитигэр 1970 сыллаах Бүтүн Союзтаағы переписһи ыытарга көмөлөһөр комиссиялар тәриллэн үлэлээн әрэлләр. Биһиги ороҥуонна райсовет исполкомун бу дьыл от ыйын 28 күнүнээҕи 92-№-дәах быһаарыытынан 7 киһиттэн састааптаах ороҥуоннай көмөлөһөр комиссия тәриллибитэ. Итини тэҥэ бары нэһилиэктәргэ 5-тии киһиләах комиссиялар тәрилиннилэр.

Государственнай статистика инспектуратын уонна көмө комиссиялар чугастаағы кәмҥә соруктарынан Советтар хаһаайыстыбаннай кинигәләрин бәрәәдәктәәһин, онно наадалаах бары уларыйыылары тутатына килләрэн иһин, уулуссалары бәрәәдәктәәһин, дьиәләри нүөмәрдәәһин, бөһүөлэктәр схематическай былааннарын оҥоруу, паспортнай режими тутуһууну хааччыйыы, ороҥуон киниигэр домовой кинигәләри олохтоохун, нэһилиэнньэ ортотугар перепись туһунан өйдөтүү үлэни ыытыы буолаллар.

Ол әрәәри бу үлэлэри ыытыыга билиҥнитэ сорох табаарыстар бытаарыынь таһааралар. Холобур, ороҥуоннай көмөлөһөр комиссия чилиәнэ, Өлөөн Советын председателэ Николаева А.Н., коммунальнай предприятиелар уонна тупсаран оҥоруу комбинаттарын начальнига Гуляев М.Ф., ороҥуон киинин уулуссаларын бәрәәдәктәәһиҥнэ, дьиәләри нүөмәрдәәһиҥнэ үлэни дьиҥинэн саҕалыы иликтэр.

Инникитин маннык бытаарыыны туоратыахха.

Н. ИГНАТЬЕВ,
госстатистика ороҥуоннаағы инспектуратын инспектора.

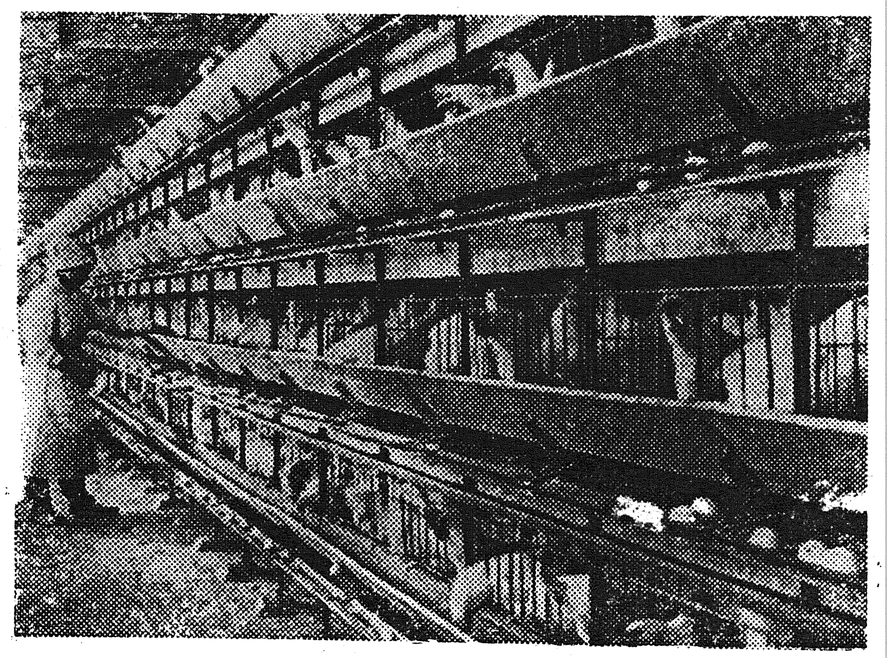

Свердловскайдаағы көтөр фермата—орто Уралга саамай бөдөҥ—уон ый устата куорат олохтоохторугар 29 мөлүйүөҥнэ чугаһыыр сымыыты биэрдэ, бу ааспыт сыллааҕар 500 тыһыынчанан ордук. Бу кәм устатыгар 1.200 тыһыынча солкуобайдаах барыс килләрилиннэ.

СНИМОККА: бастыҥ көтөр иитээччи О. Пестова саҥа полуавтоматическай линия аттыгар.

ССТА фотохрониката.

САЛГЫН ОСПАТА

Доруобуйа муннуга

Салгын оспата (ветреная оспа) доруобай уонна үчүгэйдик көрүлләр-харайыллар оҕоҕо кутала суох ыарыы. Оттон куордуур, коклюштуур, скарлатинанан әбәтәр ханнык әмә сыстыганнаах ыарыынан ыалдьар оҕо ыарыйдаҕына ити ыарыылары бәргәтиән сөп. Ити түбәлтәҕә салгын оспата оҕону әмиә ордук ыараханнык ыарытыннарар, ымынахтара ириҥәрәр, баһырар, о.д.а.

Салгын оспата, куор курдук әмиә, салгынынан сыстар. Доруобай оҕо бәрт кылгас да бириәмәҕә ыарыһахха чугаһаатаҕына сыстар. Ардыгар оннооҕор агын хоско да баар ыарыһахтан сыстыан сөп.

Бу ыарыынан төрөөбүттәрэ аҕыйах ый буолбут оҕолор бәрт дэҥ кәриәтэ ыалдьаллар уонна биирдэ ыалдьыбыт оҕо иккистээн ыалдьыбат.

Ыарыы сыстыбытын кэннэ 9-21 әрэ хонон баран оҕо ыалдьыбыта биллэр. Кини температурата 39° тиийэ үрдүүр, әтигэр уулаах ымынахтар тахсаллар. Аҕыйах хонон баран ити бастакы ымынахтара куураллар ол оннугар саҥалар тахсаллар. Сорох оҕо ымынаҕа тахсар бириәмәтигэр әтэ кыһыйааччы, онон тарбанан этин бааһырдар, онно кир киирэн ириҥәрдиэн, ыарыытын бәргәтиэн сөп. Ол иннитэн төрөппүттәр оҕолорун ыраастык тутуохтаахтар, ис таҥастарын сотору-сотору уларытыахтаахтар, оҕо хайа тарбамматын иннигэр кыра оҕолорго таҥаһынан „үтүлүк“ тигиэхтәәхтәр.

Салгын оспатынан ыалдьыбыт оҕону хайаан да атын оҕолортон араарыахха наада. Оҕо ыалдьыбытын туһунан оҕо тәрилтәтигэр билләриллиэхтәәх итиэннэ оҕо враһын ыҥырыллыахтаах.

А. САВВИНОВА,
Т. ЕФРЕМОВА,
бөһүөлэктээҕи оҕо дьааһылатын үлэһиттэрэ.

МАХТАНАБЫН

Мин уол оҕом ыараханнык ыалдьан ороҥуоннаағы балыыһаҕа киирбитим. Онуоха үтүө сүрэхтээх врач Л.А. Швырова кыһанан-мүһэнэн әмтэәбитэ. Билигин оҕом үтүөрэн балыыһаттан таҕыстым. Онон инники да өттүгэр оҕо враһа Любовь Алексеевна үлэтигэр ситиһиилэри баҕарабын!

З. ПОСКАЧИНА,
Харыйалаах,
Маайыҥда.

* * *

Дьоллоох билиэттэр

Сторутаағыта харчы-мал лотереятын 8-с таһаарыытын тираһа кәлэн тэҥнээһин бара турар, маҥнайгы күннэргэ тэҥнээһин түмүгүнэн биир дьоллоох билиэттээх киһи 75 солкуобайдаах таҥас суулар массыынаны, иккис киһи 27 солкуобайдаах әр киһи чаһытын сүүйүлэр.

Билигин әбии таһаарыллар саҥа дьыллаағы харчы-мал лотереятын атыылаһыына бара турар. Кини тираһа ахсыннаах ый 26 күнүгэр оонньуоҕа.

Табаарыстар, әбии таһаарыллар саҥа дьыллаағы харчы-мал лотереятын атыылаһарга тиэтэйиҥ.

Е. ИВАНОВА.

Сурутуу былаана туолуохтаах

Ороҥуоннаағы „Сардаҥа“ хаһыакка сурутуу олус бытааннык барар. Билиҥҥи туругунан былааҥҥа көрүллүбүттәәҕәр 83 экземплярынан аҕыйах суруттарылынна. Ордук Өлөөн бөһүөлэгэр, Дьэлиҥдәҕә сурутуу мөлтөхтүк барар. Бу нэһилиэктәргэ тиэрдиллибит былаан 20-тэн тахсалыы экземплярынан ситэ толорулла иликтэр.

Сурутуу түмүктэнэрэ аҕыйах хонук хаалла. Хаалбыт бириәмәҕә партийнай, комсомольскай тәрилтәләр, тәрилтә салайааччылара ороҥуоннаағы хаһыакка суруттарыыны бәйәләринэн салайан, баһылаан-көһүлээн ыыталлара, онон бәриллибит былаан хайаан да толорулларын хааччыйаллара әрәниллэр.

Онон хаалбыт кәмҥә ороҥуон хаһыатыгар сурутууну тәрәһиннээхтик ыытан, бәриллибит былааны толоруоҕун!

А. АНИСИМОВ.

Алтайскай кыраай. Карл Маркс аатынан колхоз бэһис ферматын бараанын үөрэ хайаҕа мэччийэр.

Редактор Г. М. СЕМЕНОВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөөн бөһүөлэгэ, Октябрьскай уулусса 16 №-рэ. Телефон—51

Өлөөн ороҥуонунаағы типография Тахсар ахсаана 479 Сакааһын №-рэ 100